

Ostlänken

Samrådsredogörelse Vattenverksamhet Gerstabergr-Långsjön

Södertälje kommun, Stockholms län

Bilaga D.4 till Miljökonsekvensbeskrivning vattenverksamhet

2023-06-13

Trafikverket

Postadress: 172 90 Sundbyberg

E-post: trafikverket@trafikverket.se

Telefon: 0771-921 921

Dokumenttitel: Samrådsredogörelse vattenverksamhet GerstabergrLångsjön

Författare: Konsortiet ÅF/Tyréns

Dokumentdatum: 2023-06-13

Objektsnummer: 146457

DokumentID: OLP4-04-025-41000-0_0-0023

Ärendenummer: TRV 2019/65709

Version: _4

Kontaktperson: Anna Roxell, Linda Abrahamsson

Innehåll

1	Sammanfattning	5
2	Inledning	6
2.1.	Tillståndsprocessen	6
2.2.	Avgränsning mot järnvägsplanens samråd	6
3	Tidigare utförda samråd	7
4	Samrådsrets	8
4.1.	Avgränsningssamråd	8
4.2.	Kompletterande samråd	10
5	Utskick och annonsering	12
5.1.	Avgränsningssamråd	12
5.2.	Kompletterande samråd	14
6	Avgränsningssamråd	15
6.1.	Samråd med berörd länsstyrelse	15
6.1.1.	Möten för samråd och samverkan	15
6.1.2.	Inkomna yttranden	16
6.2.	Samråd med berörda kommuner	18
6.2.1.	Möten för samråd och samverkan	18
6.2.2.	Inkomna yttranden	18
6.3.	Samråd med enskilda fastighetsägare	20
6.3.1.	Möten för samråd och samverkan	20
6.3.2.	Inkomna yttranden	20
6.4.	Samråd med övriga berörda myndigheter	21
6.4.1.	Möten för samråd och samverkan	21
6.4.2.	Inkomna yttranden	22
6.5.	Samråd med organisationer, föreningar, kommersiella fastighetsägare och markavvattningsföretag	25
6.5.1.	Möten för samråd och samverkan	25
6.5.2.	Inkomna yttranden	26
6.6.	Samråd med allmänheten	26
7	Kompletterande samråd	27
7.1.	Samråd med berörd länsstyrelse	28
7.1.1.	Samråd och samverkan	28
7.1.2.	Inkomna yttranden	28
7.2.	Samråd med berörd kommun	31
7.2.1.	Samråd och samverkan	31

7.2.2.	Inkomna yttranden	32
7.3.	Samråd med enskilda fastighetsägare	32
7.3.1.	Samråd och samverkan	32
7.3.2.	Inkomna yttranden	32
7.4.	Samråd med övriga berörda myndigheter	33
7.4.1.	Samråd och samverkan	33
7.4.2.	Inkomna yttranden	33
7.5.	Samråd med särskilt berörda organisationer, kommersiella fastigheter, markavvattningsföretag, fiskesamfälligheter och arrendatorer	34
7.5.1.	Samråd och samverkan	34
7.5.2.	Inkomna yttranden	34
8	Underlag	36
9	Referenser	36

Bilagor samråd till och med 2019

Bilaga D.4.1 Inbjudan till samrådsmöte/öppet hus år 2019 för Ostlänken delen Gerstabergr-Långsjön

Bilaga D.4.2 Utskick av samrådsremiss år 2019 för Ostlänken delen Gerstabergr-Långsjön

Bilagor som tillhandahålls separat på grund av dataskyddsförordningen (GDPR)

Bilaga D.4.3 Sändlista för inbjudan till samrådsmöte/öppet hus år 2019 för Ostlänken delen Gerstabergr-Långsjön

Bilaga D.4.4 Skriftliga yttranden år 2019 gällande tillståndsprocessen för vattenverksamhet Ostlänken delen Gerstabergr-Långsjön

Bilagor kompletterande samråd efter 2019

Bilaga D.4.5 Inbjudan till samråd för kompletterande samråd efter 2019

Bilagor som tillhandahålls separat på grund av dataskyddsförordningen (GDPR)

Bilaga D.4.6 Sändlistor samt skriftliga yttranden för kompletterande samråd efter 2019

1 Sammanfattning

Ostlänken är en ny 16 mil dubbelspårig järnväg för persontåg mellan Järna och Linköping. Denna samrådsredogörelse gäller vattenverksamhet längs den cirka 15 km långa delsträckan Gerstabergr–Långsjön genom Södertälje kommun. I denna samrådsredogörelse sammanställs och sammanfattas hur det avgränsningssamråd och de kompletterande samråd som genomförts inom ramen för tillståndprocessen för vattenverksamhet har bedrivits, vilka synpunkter som kommit in samt visar hur Trafikverket har beaktat de inkomna synpunkterna.

Avgränsningssamrådet, avseende den planerade vattenverksamheten, med berörda fastighetsägare, myndigheter, organisationer och allmänheten med flera genomfördes mellan 2019-10-03 och 2019-11-13 samordnat med samråd om järnvägsplanen. Samrådssynpunkter som gäller järnvägsplanen redovisas i en separat samrådsredogörelse (Trafikverket, 2021).

Under samrådsperioden inkom ett 30-tal skriftliga yttranden som berör vattenverksamhet för Ostlänken delsträckan Gerstabergr–Långsjön.

Skriftliga yttranden från Länsstyrelsen Stockholm rörde exempelvis allmänna synpunkter på tillståndprocess och dokument i samband med kommande prövning av vattenverksamhet, aspekter på miljöbedömning, miljökvalitetsnormer och sulfidhaltigt berg. Skriftligt yttrande från Södertälje kommun omfattar frågeställningar såsom exempelvis allmänna frågor, hantering av länshållningsvatten samt grund- och ytvattenkvalitet.

Från enskilda fastighetsägare har främst frågor om brunnsinformation och vattenprovtagning varit vanliga i de tiotal skriftliga yttranden/synpunkter som inkommit. Från övriga berörda myndigheter har sju skriftliga yttranden med synpunkter inkommit, där yttrandet från Sveriges geologiska undersökning (SGU) har varit det mest omfattande med synpunkter gällande bland annat miljökvalitetsnormer för grundvatten och vattentäcksfrågor i Trosa kommun.

Sedan avgränsningssamrådet 2019 har vissa förändringar av anläggningen gjorts, nya utredningar har utförts och planering av byggskedet har gett upphov till nya frågeställningar. Kompletterande samråd och samrådsmöten har därför utförts i olika omgångar med berörda myndigheter och särskilt berörda. Samråd har även skett återkommande med berörda länsstyrelser och kommuner kring frågor som uppstått under projekteringens gång.

Under de kompletterande samråden har 12 skriftliga yttranden och frågor inkommit. Från länsstyrelsen, kommunen och Sveriges geologiska undersökning (SGU) är det framför allt synpunkter och frågor kring konsekvensbedömningar. Från särskilt berörda fastighetsägare har frågor gällande förutsättningar i Skillebyån, buller och rasrisk inkommit.

2 Inledning

Ostlänken är en ny 16 mil dubbelspårig järnväg för persontåg mellan Järna och Linköping. Ostlänken är uppdelad i flera järnvägsplaner för olika delsträckor. Denna samrådsredogörelse gäller vattenverksamhet längs den cirka 15 km långa delsträckan Gerstabergr-Långsjön genom Södertälje kommun.

I samrådsredogörelsen sammanställs och sammanfattas hur samråden har bedrivits, vilka synpunkter som kommit in från enskilda, myndigheter och organisationer samt var yttranden och minnesanteckningar från samråden finns i sin helhet. I samrådsredogörelsen visar Trafikverket hur de inkomna synpunkterna har beaktats.

Inbjudan till samråd, öppet hus, synpunkter, minnesanteckningar från samrådsmöten, etc., knutna till ansökan om tillstånd för vattenverksamhet längs Ostlänken, delsträckan Gerstabergr-Långsjön finns diarieförda hos Trafikverket under ärendenummer TRV 2019/65709.

Mycket av arbetet med samrådsmöten och öppna hus som skedde hösten 2019 har skett gemensamt och parallellt med arbetet med järnvägsplanen för motsvarande sträcka av Ostlänken. Samrådshandlingar som specifikt hör till järnvägsplanen Ostlänken, delsträckan Gerstabergr-Långsjön finns diarieförda hos Trafikverket under ärendenummer TRV 2014/72080.

2.1. Tillståndsprocessen

Bestämmelser om vattenverksamhet finns i 11 kapitlet miljöbalken. Tillståndsprocessen börjar med antingen ett undersöknings- eller avgränsningssamråd och avslutas med en tillståndsprövning i mark- och miljödomstolen. Eftersom Trafikverket har bedömt att den sökta vattenverksamheten längs delsträckan Gerstabergr-Långsjön sammantaget innebär betydande miljöpåverkan, har inget undersökningssamråd genomförts. Genomförande av det avgränsningssamråd som krävs, beskrivs i denna samrådsredogörelse.

Avgränsningssamrådet syftar till att bestämma omfattning på den miljökonsekvensbeskrivning som ska tas fram. Inför avgränsningssamrådet tas ett samrådsunderlag fram. När samrådet är genomfört upprättas en tillståndsansökan inklusive miljökonsekvensbeskrivning samt en teknisk beskrivning avseende planerad vattenverksamhet. I detta projekt har även kompletterande samråd hållits efter avgränsningssamrådet, dessa beskrivs också i denna samrådsredogörelse.

Ansökan om tillstånd för vattenverksamhet skickas därefter till mark- och miljödomstolen tillsammans med miljökonsekvensbeskrivning, teknisk beskrivning, samrådsredogörelse och andra underlag.

2.2. Avgränsning mot järnvägsplanens samråd

Arbetet med Ostlänken påbörjades med en förstudie år 2001–2003 och en järnvägsutredning år 2004–2010. Under båda dessa processer hölls samråd. Under arbetet med järnvägsplanen för delsträckan Gerstabergr-Långsjön hölls samråd år 2016 gällande Ostlänkens sträckning genom Södertälje kommun. Efter spårlinjeändring på angränsande delsträcka Långsjön-Sillekrog mellan Kyrksjön-Trosaån, hölls år 2018 ett samråd för den nya spårlinjen.

Den 7 juni 2018 meddelade regeringen tillåtlighet enligt 17 kap. miljöbalken. Beslutet innebär att Ostlänken tillåts anläggas inom en särskild korridor längs sträckan. Tillåtligheten är förenad med elva villkor som ska beaktas vid fortsatt projektering och kommande prövningar.

Arbetet med ansökan om tillstånd för vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken har pågått parallellt med järnvägsplanen sedan järnvägsplaneprocessen kommit så långt att åtgärder som innebär vattenverksamhet har kunnat identifieras.

Samrådet med berörda fastighetsägare, myndigheter, organisationer och allmänheten med flera som genomfördes mellan 2019-10-03 till 2019-11-13 gällde både järnvägsplanen och den planerade vattenverksamheten. Samrådssynpunkter som gäller järnvägsplanen redovisas i en specifik samrådsredogörelse. I bedömningen av vilka yttranden som gäller järnvägsplanen respektive vattenverksamhet har Trafikverket gjort följande avgränsningar:

- Järnvägsanläggningens lokalisering och utformning samt miljöeffekter av detta hanteras inom ramen för samråd om järnvägsplanen.
- Hantering samt miljöeffekter av dagvatten (tillfälligt vatten på ytan av mark eller konstruktion, till exempel nederbörd eller smältvatten) inklusive reningsåtgärder och miljö kvalitetsnormer för de yt- och grundvattenrecipienter som riskerar att påverkas av dagvattnet, beskrivs inom ramen för samråd om järnvägsplanen.

Denna avgränsning har gällt även för de kompletterande samråden.

Samråd om hantering av kvävehaltigt länshållningsvatten ingick i samråd för järnvägsplan (se Trafikverket, 2021, avsnitt 6.1.1) eftersom hanteringen ligger till grund för påverkan av bedömning på miljö kvalitetsnormer för vatten och de markanspråk som behövs för hanteringen. Fortsatta samråd avseende länshållningsvatten som uppkommer till följd av grundvattenbortledning, som utförts efter att samrådsredogörelse för järnvägsplanen upprättades, ingår i denna samrådsredogörelse.

Utöver samråden med allmänheten har Trafikverket haft enskilda samråd med de fastighetsägare och markavvattningsföretag som har bedömts bli särskilt berörda. Samråd sker även återkommande med länsstyrelsen och berörda kommuner kring de frågor som uppstår under projekteringsgången.

3 Tidigare utförda samråd

Några specifika samråd avseende vattenverksamhet har inte genomförts innan avgränsningssamrådet som utfördes under 2019. Däremot har vattenverksamhet och andra vattenrelaterade frågor diskuterats med olika samrådsparter vid ett flertal tillfällen innan och i samband med genomförandet av avgränsningssamrådet. En sammanställning av dessa mötestillfällen framgår av avsnitt 6.1–6.5.

4 Samrådsrets

4.1. Avgränsningssamråd

Enligt 6 kapitlet 30 § miljöbalken ska avgränsningssamråd ske med länsstyrelsen, tillsynsmyndigheten och de enskilda som kan antas bli särskilt berörda samt med de övriga statliga myndigheter, de kommuner och den allmänhet som kan antas bli berörda av verksamheten.

Samrådsretsen för avgränsningssamråd gällande vattenverksamhet har bestämts geografiskt genom inledande bedömning av ett utredningsområde. Utredningsområdet är med god marginal tilltaget för att rymma hela det geografiska område inom vilket påverkan från vattenverksamheter teoretiskt kan uppkomma.

Länsstyrelsen i Stockholm är tillsynsmyndighet för aktuella vattenverksamheter. För miljöfarlig verksamhet, såsom exempelvis hantering av länshållningsvatten och byggbullen, är miljökontoret i Södertälje kommun tillsynsmyndighet. Ansvarig vattenmyndighet är vattenmyndigheten för Norra Östersjöns vattendistrikt.

Antalet särskilt berörda fastighetsägare, inklusive ägare till fastigheter inom båtadsområden till berörda markavvattningsföretag, inom vattenverksamhetens utredningsområde har identifierats till cirka 190 enskilda samt drygt 20 organisationer/kommersiella fastighetsägare.

Med hänsyn till dataskyddsförordningen (GDPR) listas inte personuppgifter i detta dokument varför endast myndigheter och organisationer finns namngivna. De drygt 20 särskilt berörda organisationer/kommersiella fastighetsägare listas i Tabell 1. De särskilt berörda äger fastighet eller har annan rättighet, som exempelvis andel i gemensamhetsanläggning eller annan samfällighet, inom utredningsområdet.

Eftersom samråden för vattenverksamhet respektive järnvägsplanen har varit samordnade innefattar samrådsretsen även myndigheter och organisationer/kommersiella fastighetsägare som inte direkt påverkas av vattenverksamheten.

De övriga berörda som bjudits in till samråd är de myndigheter och samhällsfunktioner som framgår av Tabell 2 och de organisationer/kommersiella fastighetsägare som framgår av Tabell 3. Som nämnts tidigare har även samtliga ägare till de fastigheter som ingår i båtadsområdena till de nio markavvattningsföretag som är belägna inom utredningsområdet, bjudits in till samråd och öppet hus. För markavvattningsföretag inom området, se Tabell 4.

Tabell 1 Särskilt berörda organisationer/kommersiella fastighetsägare, listade i bokstavsordning.

BK Järna AB	Skävestiftelsen
Byggnadsstiftelsen Haga	Stift Saltå Arbetskola
Clean Car Södertälje AB	Stift Skillebyholm
Fastighets AB L E Lundberg	Stiftelsen Agape
Fikpl Fastigheter AB	Sveaskog Förvaltnings AB
Gerstaberger Gård AB	Södertälje Logistic Centre AB
Holme Bygg AB	Telge Nät AB
Järna Företagsby AB	Telia
Nordisk Fastighetsförvaltning AB	Utvecklingsbolaget i Järna AB
RK Lauréns	Örjansskolans Byggnadsstiftelse
Ryson AB	Österby vägförening Hölö
Saltå Kvarn AB	

Tabell 2 Övriga berörda myndigheter och samhällsfunktioner, listade i bokstavsordning.

Arbetsmiljöverket	Jordbruksverket	Post- och telestyrelsen	Statens geotekniska institut
Barnombudsmannen	Kammarkollegiet	Region Stockholm	Storsthlm (Kommuner i samverkan)
Bergsstaten	Kemikalieinspektionen	Regionförbundet Sörmland (landstinget)	Strålsäkerhetsmyndigheten
Boverket	Livsmedelsverket	Riksantikvarieämbetet	Svenska kraftnät
Elsäkerhetsverket	Länsstyrelsen i Södermanland	Räddningscentralen Stockholms län	Sveriges geologiska undersökning
Energimyndigheten	MSB	Sjöfartsverket	Sörmlands kollektivtrafikmyndighet
Folkhälsomyndigheten	Naturvårdsverket	Skogsstyrelsen	Sörmlandskustens räddningstjänst
Fortifikationsverket	Nyköpings kommun	SMHI	Tillväxtverket
Försvarsmakten	Polismyndigheten Region Stockholm	Socialstyrelsen	Transportstyrelsen
Havs- och vattenmyndigheten	Polismyndigheten Region Öst	Statens fastighetsverk	Vattenmyndigheten i Norra Östersjöns vattendistrikt

Tabell 3 Övriga berörda organisationer/kommersiella fastighetsägare, listade i bokstavsordning.

Antroposofiska sällskapet	Riksförbundet Hem och Skola
Barnstugustiftelsen Saga	Saltå by
Branschföreningen Tågoperatörerna	Skanova
Friluftsförbundet	Skåve gård ekonomisk förening
Friluftsförbundet Södertälje	Solåkraby
Funktionsrätt Sverige	Stadsnätsbolaget
Föreningen Solberga by	Stiftelsen Norrbyvälle Gård
Föreningen Sörmlandsleden	Stiftelsen Skillebyholm
Geomatikk AB	Stockholms handelskammare
Hagastiftelsen	Stokab
Handikappföreningarna Sörmland	Svensk infrastruktur AB
Hölö Mörkö Hembygdsförening	Svenska Cykelförbundet
Hölö Ridklubb	Svenska Jägareförbundet
Hölö Scoutkår	Svenska Jägarförbundet Södertälje
IP-Only Networks AB	Svenska turistföreningen, Södert-Nykvarn
Jägarnas Riksförbund	Svenskt Näringsliv
Järna hembygdsförening	Sveriges Ornitologiska Förening
Järna mejeri	Sveriges Åkeriföretag
Järna Ridklubb	Södertälje Amatörfiskeklubb
Järna Scoutkår	Södertälje Cykelklubb
Kanotföreningen Kanotisterna	Södertälje Jaktvårdsförening
Kristensamfundet i Järna	Södertälje ornitologiska förening
Kulturcentrum Järna	Södertälje Sportfiskeklubb
Lantbrukarnas Riksförbund	Södertälje-Nykvarn orientering
Lantbrukarnas Riksförbund Mälardalen	Tele2
LRF Vårdinge-Järna-Hölö-Mörkö	Telenor Sverige AB
Mälaren Hästklubb AB	Under Tallarna
Nackunga community	Vattenfall Eldistribution AB
Naturskyddsföreningen	Wij gammelgård
Naturskyddsföreningen Södertälje-Nykvarn	Ytterjärna Hotell
Novalis Ridterapi	Östsvenska handelskammaren
NTF	

Tabell 4 Markavvattningsföretag inom området. Listade från norr till söder.

Gerstabergr tf 1933
Gerstabergr tf 1929-30
Brogårdet-Gerstabergr tf 1936
Nibble-Säby tf 1930
Smedsta df 1955
Åkerby, Ekeby och Smedsta 1918
Åkerby, Ekeby, Töstad (Skillebyån) 1939
Nackunga 1916
Kyrksjön, Lillsjön, Edeby och Vrå 1888

4.2. Kompletterande samråd

Sedan avgränsningssamrådet 2019 har vissa förändringar av anläggningen gjorts och utredningsområdet avseende grundvattenpåverkan har utökats på vissa platser. Vidare har planering av byggskedets utförande i Moraån, Skillebyån och Kyrksjön utvecklats och det har konstaterats att det behöver anläggas erosionskydd i åfåran i Moraån respektive i Skillebyån. Det har även konstaterats att vattenförsörjning till processvatten för tunneldrift och eventuell skyddsinfiltration inte kan ske med kommunalt vatten på alla platser utan uttag behöver ske ur borrade brunnar och av ytvatten. Samråd har också skett avseende hantering av kvävehaltigt länshållningsvatten från Gerstabergrstunneln. Förutsättning för järnvägsplanens MKB var att allt länshållningsvatten skulle avledas norrut mot befintlig våtmark, via Vaskabäcken till Näslandsfjärden. Fortsatt dialog med Telge Nät har dock visat att större delen av det kvävehaltiga länshållningsvattnet kan avledas till spillvattennätet. Kvävebelastningen på recipienterna blir således mindre än antaget i MKB för järnvägsplanen och bedömning av påverkan på miljö kvalitetsnormer i Näslandsfjärden.

Detta innebär sammantaget att samrådsretsen utökats eftersom fler fastigheter kan bli berörda. Det har också utförts nya samråd med de fastigheter där det skett förändringar av anläggningen. Samråd har även skett återkommande med berörda länsstyrelser och kommuner kring frågor som uppstått under projekteringsgången.

Med de nya utredningarna som grund har ytterligare särskilt berörda fastigheter identifierats. De särskilt berörda äger fastighet eller har annan rättighet, som exempelvis andel i gemensamhetsanläggning eller annan samfällighet, inom utredningsområdet. Vad gäller särskilt berörda fastigheter har de identifierats till ca 55 stycken, inklusive fastigheter inom båtnadsområden till markavvattningsföretag, fastigheter i fiskesamfälligheter och arrendatorer. Två särskilt berörda organisationer och en kommersiell fastighet har identifierats.

Med hänsyn till dataskyddsförordningen (GDPR) listas inte personuppgifter i detta dokument varför endast myndigheter, organisationer, markavvattningsföretag och fiskesamfälligheter finns namngivna. De särskilt berörda organisationerna och den kommersiella fastigheten listas i Tabell 5. Markavvattningsföretag och fiskesamfälligheter listas i Tabell 6.

De övriga berörda som bjudits in till kompletterande samråd är de myndigheter och samhällsfunktioner som framgår av Tabell 7.

Tabell 5 Särskilt berörda organisationer och kommersiella fastigheter.

Moraåns vänner (fiskevårdsförening)
Sportfiskarna (fiskevårdsförening)
Skävestiftelsen (kommersiell fastighet)

Tabell 6 Särskilt berörda markavvattningsföretag och fiskesamfälligheter.

Fiskesamfällighet Södertälje Edeby FS:5
Fiskesamfällighet Södertälje Hölö-Kjulsta FS:3
Fiskesamfällighet Hölö-Vreta FS:5
Fiskesamfällighet Södertälje Österby FS:2,
Markavvattningsföretag Åkerby, Ekeby, Töstad 1938-1939 (Skillebyån),
Brogårdets torrlägningsföretag 1935
Gerstabergets torrlägningsföretag år 1930

Tabell 7 Berörda myndigheter och samhällsfunktioner, listade i bokstavsordning.

HaV, Havs- och vattenmyndigheten
Länsstyrelsen i Stockholm
Naturvårdsverket
SGI, Statens geotekniska institut
SGU, Sveriges geologiska undersökning
Södertälje kommun

5 Utskick och annonsering

5.1. Avgränsningssamråd

Inbjudan till samrådsmöte/öppet hus och information om samrådstiden skickades 2019-10-01 med brev daterat 2019-09-30 till samrådsplatsen som beskrivs i avsnitt 4. Bifogat till inbjudan fanns kartor över samrådsplats och ett informationsblad om delsträckan Gerstaberget–Långsjön. Inbjudan finns i sin helhet i Bilaga D.4.1. Med hänsyn till dataskyddsförordningen (GDPR) publiceras inte sändlistan med dem som fick inbjudan eftersom den innehåller personuppgifter. Denna sändlista finns tillgänglig i Bilaga D.4.3 som tillhandahålls separat på grund av GDPR.

En samrådsremiss skickades 2019-10-01 med e-post till berörda myndigheter och samhällsfunktioner. Bifogat till samrådsremissen fanns information om samrådstiden, projektet, samrådshandlingar och sändlista. Utskick av samrådsremissen finns i Bilaga D.4.2.

Allmänheten bjöds in till samråd via öppet hus och utställning med samrådshandlingar. Inbjudan har skett genom annonsering i följande tidningar: Post- och Inrikes Tidningar 2019-10-03 och Länsstidningen Södertälje 2019-10-03. Samma information gavs i båda annonserna, se Figur 1.

[Startsida](#)
[Sök kungörelse](#)

Övrigt

Kungörelsedelgivning

Kungörelsen avser: 202100-6297, Trafikverket**Publiceringsdatum:** 2019-10-03**Kungörelse-id:** K531294/19**Uppgiftslämnare:** Trafikverket

Kungörelsetext:

Inbjudan till samråd - planutformning

Inbjudan till samråd, planutformning och vattenverksamhet för Ostlänken, sträckan Gerstabergr-Långsjön genom Södertälje kommun

Trafikverket planerar för Ostlänken, en ny dubbelspårig järnväg mellan Järna och Linköping. Nu samråder vi utformningen av järnvägen och dess miljökonsekvenser inom ramen för järnvägsplan för sträckan Gerstabergr-Långsjön. Vi redovisar även påverkan på allmänna och enskilda vägar. Utöver samråd för järnvägsplanen genomför vi även samråd för vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken.

Besök gärna våra öppna hus för att ta del av förslaget, ställa frågor och lämna synpunkter

Tid och plats: 17/10 kl 17-20 i Eneskolans matsal, Mölnbovägen 25, Järna.

21/10 kl 17-20 i Hölöskolans matsal, Eriksbergsvägen 9, Hölö.

Samma material och information visas vid båda öppna husen. Vi kommer ha ett antal bemannade stationer där du kan ställa frågor och framföra synpunkter. På samrådet erbjuder vi en kort presentation av projektet och visar sträckan i vår VR-modell*.

* VR-modell - Digital modell av järnvägen och dess omgivning.

På vår hemsida: www.trafikverket.se/ostlankensodertaljetrosa kan du ta del av våra samrådshandlingar samt lämna dina synpunkter. Du kan dessutom ta del av materialet på Södertälje Stadshus, Nyköpingsvägen 26, Södertälje under perioden 3/10 - 13/11 2019.

Synpunkter: Skicka dina synpunkter till investeringsprojekt@trafikverket.se eller till Trafikverket, Ärendemottagningen, Investering, Box 810, 781 28 Borlänge. Ange ärendenummer "TRV 2014/72080" för synpunkter om järnvägens utformning och förväntade miljöpåverkan inom pågående järnvägsplansprocess och ärendenummer "TRV 2019/65709" för synpunkter rörande vattenverksamhet.

Vi tar gärna emot dina synpunkter senast den 13/11 2019 för att kunna behandla dem i ett tidigt skede på bästa sätt.

Mer information

Ulf Broberg, projektledare, 010-123 41 09.

Trafikverket ansvarar för statliga vägar och järnvägar samt långsiktig planering av det samlade transportsystemet.

[Föregående](#)

Post- och Inrikes Tidningar, Bolagsverket, 851 81 Sundsvall • Telefon 0771-670 670 • poit@bolsverket.se

Figur 1 Annonsering/kungörelsedelgivning i Post och Inrikes Tidningar 2019-10-03 om inbjudan till samråd, planutformning och vattenverksamhet för Ostlänken sträckan Gerstabergr-Långsjön.

Inbjudan till samrådsmöte/öppet hus, samrådsremiss och annonsering var gemensam för järnvägsplan och vattenverksamhet med klargörande av vilka ärendenummer som gäller vilken process samt var och när synpunkter skulle skickas in.

Information om projektet uppdateras löpande på Trafikverkets webbsida för Ostlänken Södertälje-Trosa, www.trafikverket.se/ostlankensodertaljetrosa.

5.2. Kompletterande samråd

Inbjudningar till samråd har skett via brev och mail till samrådskretsen som beskrivs i avsnitt 4.2. I inbjudningarna finns information om projektet och syftet med samrådet. Inbjudningarna finns i sin helhet i Bilaga D.4.5. Med hänsyn till dataskyddsförordningen (GDPR) publiceras inte sändlistorna med dem som fick inbjudningarna eftersom de innehåller personuppgifter. Dessa sändlistor finns i Bilaga D.4.6 som tillhandahålls separat på grund av GDPR.

Information om samråd samt samrådsunderlag har även funnits tillgängligt på Trafikverkets webbsida. Materialet är diariefört hos Trafikverket och finns tillgängligt under ärendenummer TRV 2019/65709.

6 Avgränsningssamråd

I detta avsnitt listas samrådsmöten och sammanfattas inkomna yttranden gällande vattenverksamhet längs Ostlänken delsträckan Gerstaberger-Långsjön i Södertälje kommun, Stockholms län. I avsnittet finns även Trafikverkets svar och kommentarer om hur inkomna yttranden och synpunkter beaktas i det fortsatta arbetet.

Samrådstiden för avgränsningssamråd med allmänhet och andra berörda varade från 2019-10-03 till 2019-11-13.

Inför samrådet tog Trafikverket fram ett samrådsunderlag. Samrådsunderlaget finns på Trafikverkets webbsida och har under samrådstiden funnits tillgänglig i utställning på följande plats:

- Södertälje stadshus

Öppet hus hölls vid följande tillfällen:

- 2019-10-17 i Järna, Eneskolans matsal
- 2019-10-21 i Hölö, Hölöskolans matsal

Vid öppet hus presenterades projektet bland annat genom visningar av sträckan i en VR-modell (en digital modell av järnvägen och dess omgivning), på planscher med förslag på illustrationskartor och förslag på profilkartor som illustrerade tänkt placering i höjdd. Vid öppet hus fanns även bemannade stationer med information och diskussionsmöjlighet om olika sakområden såsom exempelvis fastighet och marklösen, vattenverksamhet, miljö och landskap samt buller. Samrådsunderlaget för vattenverksamhet och övriga samrådshandlingar fanns tillgängliga vid öppet hus.

Under samrådet fanns följande möjligheter att lämna synpunkter på projektet:

- Lämna synpunktsformulär på öppet hus
- Lämna synpunkter på trafikverkets webb
- Skicka e-post
- Skicka brev

Synpunkter och yttranden som har inkommit samt minnesanteckningar från samrådsmöten gällande vattenverksamhet inom ramen för miljöprövningsprocessen, finns diarieförda på ärendenummer TRV 2019/65709 (Ostlänken delsträckan Gerstaberger-Långsjön).

Under samrådsperioden har ett 30-tal skriftliga yttranden inkommit för Ostlänken delsträckan Gerstaberger-Långsjön, som berör vattenverksamhet.

Med hänsyn till dataskyddsförordningen (GDPR) publiceras inte yttrandena eftersom många av dem innehåller personuppgifter. Alla yttranden finns i Bilaga D.4.4 som tillhandahålls separat på grund av GDPR.

6.1. Samråd med berörd länsstyrelse

6.1.1. Möten för samråd och samverkan

Ett antal samrådsmöten med Stockholms länsstyrelse har genomförts sedan ett startmöte 2015-06-16. På vissa av samrådsmötena har frågor som huvudsakligen berör järnvägsplanen diskuterats men även frågor som till viss del berör miljöprövningsprocessen för

vattenverksamhet. Samrådsmöten med länsstyrelsen har intensifierats under 2019 och de möten som helt eller delvis berört vattenverksamhet finns listade i Tabell 8.

Tabell 8 Samrådsmöten med Stockholms länsstyrelse under 2019 som helt eller delvis berört vattenverksamhet.

Datum	Frågeställning
2019-05-16	Samråd miljö kvalitetsnormer (MKN) för yt- och grundvatten
2019-05-21	Samverkan MKB järnvägsplan samt generell hantering av MKN för vatten
2019-06-20	Metodik för bedömning av miljöpåverkan (ett av två tillfällen med samma innehåll)
2019-08-27	Metodik för bedömning av miljöpåverkan (ett av två tillfällen med samma innehåll)
2019-09-13	Samråd vattenverksamhet

Det huvudsakliga samrådsmötet med Stockholms länsstyrelse om vattenverksamhet hölls 2019-09-13. Inbjudan till mötet samt underlag i form av Rapporten "Samrådsunderlag Vattenverksamhet. Ostlänken, delen Gerstabergr-Långsjön" skickades via e-post och var tillgängliga från 2019-08-22.

6.1.2. Inkomna yttranden

Ett skriftligt yttrande när det gäller vattenverksamhet har inkommit från Länsstyrelsen Stockholm. Yttrandet innehåller ett antal synpunkter, se Tabell 9. Yttrande från Länsstyrelsen Stockholm när det gäller järnvägsplanen hanteras i samrådsredogörelse för denna. Några synpunkter i detta yttrande berör även vattenverksamhet, vilka kommenteras i Tabell 10. Länsstyrelsen Stockholm har även lämnat ett separat yttrande över miljö kvalitetsnormer för vattenförekomsten Kyrksjön, vilket hanteras i samrådsredogörelsen för järnvägsplanen.

Tabell 9 Yttrande från Länsstyrelsen Stockholm gällande vattenverksamhet. Synpunkterna har här grupperats utifrån sakfråga listad i bokstavsordning.

Intressent	Synpunkt/Sakfråga	Trafikverkets svar/kommentar
Länsstyrelsen Stockholm	Kumulativa effekter	
1.	En uppdelning av miljöbedömning på objektsnivå riskerar att förbise kumulativa effekter. Större vikt kan behöva läggas vid vattenverksamheternas samlade påverkan i de fall de ligger inom varandras influensområdet så att anläggningens totala påverkan framgår tydligt.	En bedömning av den samlade påverkan på grundvattenmagasin/grundvattenförekomst görs i MKB vattenverksamhet.
	Miljöbedömning	
2.	Beträffande den gradering som gjorts avseende vilka vattenverksamheter som bedöms medföra liten, måttlig eller stor miljöpåverkan: Länsstyrelsen har utifrån det inlämnade underlaget inte möjlighet att göra en annan bedömning för respektive planerad vattenverksamhet än den Trafikverket själva har gjort. Det kan konstateras att principerna för indelningen i tre olika nivåer förefaller rimlig.	Trafikverket tackar för synpunkten och har förtydligat beskrivningen av vattenverksamhetens bedömda miljöpåverkan i erforderliga fall.
	Miljökonsekvensbeskrivning (MKB)	
3.	MKB:n ska innehålla de uppgifter samt ha den omfattning och detaljeringsgrad som framgår av 6 kap. 35–37 §§ MB vilka preciseras i 16-19 §§ miljöbedömningsförordningen (2017:966).	De formalia som nämns av Länsstyrelsen Stockholm gällande MKB vattenverksamhet ska tillgodoses i arbetet med MKB.
4.	Länsstyrelsen bedömer att MKB:n kan utformas med utgångspunkt från samrådsunderlaget och utifrån vad som framkommit under samrådet. Dessutom bör	De tre nämnda aspekterna beskrivs i arbetet med MKB järnvägsplan och MKB vattenverksamhet. Se svar 5, 6 och 10.

Intressent	Synpunkt/Sakfråga	Trafikverkets svar/kommentar
	tre preciserade aspekter beskrivas, se synpunkter nr 5, 6 och 10.	
5.	MKB:n bör innehålla påverkan på relevanta miljö kvalitetsnormer i allmänhet och i Kyrksjön i synnerhet, samt vid behov föreslå relevanta kompensationsåtgärder.	Påverkan på miljö kvalitetsnormer beskrivs i MKB järnvägsplan som biläggs ansökan om vattenverksamhet.
6.	Tydliggör avgränsningen mot järnvägsplanens MKB och hänvisa vid behov till relevanta avsnitt i denna.	Avgränsningen mot MKB järnvägsplan (JP) tydliggörs ytterligare i MKB vattenverksamhet och hänvisningar till relevanta avsnitt i MKB JP sker för vissa frågor.
7.	Enligt 15 § miljöbedömningsförordningen ska MKB tas fram med den sakkunskap som krävs i fråga om verksamhetens eller åtgärdens särskilda förutsättningar och förväntade miljöeffekter.	De formalia som nämns av Länsstyrelsen Stockholm gällande MKB vattenverksamhet tillgodoses i arbetet.
	Samråd	
8.	Länsstyrelsen har inga synpunkter på samrådsretsen för aktuellt avgränsningssamråd.	Trafikverket tackar för synpunkten. Samrådsretsen framgår av samrådsredogörelsen.
9.	Om den planerade verksamheten eller åtgärden förändras i större omfattning under samrådsprocessen eller om det dröjer lång tid innan ansökningshandlingar inkommer kan det krävas ett nytt samråd.	Vid behov kommer kompletterande samråd att genomföras.
	Sulfidhaltigt berg	
10.	Hantering av risker kring förekomst av sulfidhaltigt berg och hur sådana massor kommer att omhändertas bör beskrivas. Redovisa vid behov en övergripande masshanteringsplan för projektet eller delsträckan.	Frågan om risker kring förekomst och hantering av sulfidhaltigt berg beskrivs i MKB järnvägsplan och refereras i MKB vattenverksamhet med avseende på vattenverksamhetsperspektiv.

Tabell 10 Synpunkter från Länsstyrelsen Stockholm i yttrande som lämnats till järnvägsplanen (ärendenummer 2014/72080) men som även berör vattenverksamhet.

Intressent	Synpunkt/Sakfråga	Trafikverkets svar/kommentar
Länsstyrelsen Stockholm	Allmänt	
1.	Innan järnvägsplanen fastställs behöver det framgå att anläggningen kan byggas oberoende av kommande villkor om försiktighetsmått och skyddsåtgärder för vattenverksamheten. Denna synpunkt följer av ett resonemang i yttrandet om vattenverksamheter som har prövats i särskild ordning.	Beroenden mellan planprovning enligt lag om byggande av järnväg och miljöprovning enligt miljöbalken beaktas fortlöpande. I det fall en sådan situation som länsstyrelsen beskriver uppkommer, behöver det samrådas separat. Det är dock Trafikverkets uppfattning att försiktighetsmått som i utredning kring påverkan på MKN bedöms nödvändiga kan förutsättas komma att genomföras, även om villkorsskrivning sker i senare provning vid mark- och miljödomstolen.
	MKN	
2.	Hydromorfologiska förändringar som orsakas av banans dragning och hur detta relaterar till de olika vattenverksamheterna behöver redovisas tydligare.	Arbetet med utredningar med hänsyn till kraven avseende MKN fortgår och färdigställs innan MKB järnvägsplan (JP) skickas in för godkännande. MKB JP bifogas tillståndsansökan för vattenverksamhet.
	Sulfidhaltigt berg	
3.	Riskhantering av eventuell sulfidhaltigt berg behöver beskrivas. Negativa effekter av sulfidhaltiga bergmassor behöver undersökas och redovisas för tillsynsmyndigheterna.	Frågan om risker kring förekomst och hantering av sulfidhaltigt berg beskrivs i MKB järnvägsplan och refereras i MKB vattenverksamhet med avseende på vattenverksamhetsperspektiv.

6.2. Samråd med berörda kommuner

6.2.1. Möten för samråd och samverkan

Ostlänkens delsträcka Gerstabergr-Långsjön går genom Södertälje kommun.

Återkommande samrådsmöten hålls med Södertälje kommun. På många av samrådsmötena har frågor som huvudsakligen berör järnvägsplanen diskuterats men även frågor som berör miljöprövningsprocessen för vattenverksamhet har diskuterats. Södertälje kommun deltog även på samrådsmöte med Stockholms länsstyrelse (2019-09-13) gällande vattenverksamhet.

6.2.2. Inkomna yttranden

När det gäller vattenverksamhet har ett skriftligt yttrande inkommit från Södertälje kommun se Tabell 11.

Tabell 11 *Yttrande från Södertälje kommun huvudsakligen gällande järnvägsplan. Några synpunkter i yttrandet har rubricerats "Avgränsningssamråd för vattenverksamhet" och besvaras därför i denna samrådsredogörelse för vattenverksamhet. Synpunkter gällande vattenverksamhet har här grupperats utifrån sakfråga listad i bokstavsordning.*

Intressent	Synpunkt/Sakfråga	Trafikverkets svar/kommentar
Södertälje kommun	Allmänt	
1.	Södertälje kommun har uttryckt synpunkter i samband med ett samrådsmöte med Trafikverket. Dessa finns noterade i Trafikverket protokoll "OLP4: Samrådsmöte vattenverksamhet delsträcka Gerstabergr-Långsjön, Länsstyrelsen i Stockholms län 2019-09-13". Dessa synpunkter kvarstår.	Kommunens synpunkter från samrådsmöte 2019-09-13 och Trafikverkets svar finns listade i (1) a-c.
a.	Åtgärder behövs för att inte skapa vandringshinder i vattendrag, även de mindre vattendragen.	Trafikverkets riktlinjer om att inte skapa vandringshinder för den fauna som använder vattendrag i dag, tillämpas. Det gäller såväl i vattendrag som intill på land. Det kan bli fråga om t.ex. torrtrummor. Placering av passager för större djur hanteras inom järnvägsplanen.
b.	Kommer Trafikverket att anlägga nya våtmarker för att kompensera för den påverkan som anläggningen orsakar?	Det kan bli aktuellt med viss kompensation som ersätter förlorade miljöer, arbete med att identifiera lämpliga kompensationsåtgärder pågår. Här ska noteras att det är först efter en prövning (utifrån den skadehierarkiska princip som gäller i Sverige) som kompensation beslutas. I samband med planprövning kan det bli aktuellt vid överskridande av MKN, generellt biotopskydd och strandskydd. Kompensation aktualiseras generellt annars vid andra prövningar enligt miljöbalken (exempelvis artskydd).
c.	Kommer utsläpp av kväveföreningar att ske, i sådana fall vilka mängder och när kan mer detaljerad information lämnas från Trafikverket?	Vid sprängning av berg används kvävebaserade sprängmedel. Länshållningsvatten från tunnelsprängning kan innehålla höga halter kväve som behöver hanteras på lämpligt sätt. Visst kvävetillskott kommer även ifrån ovanjordssprängning och upplag av sprängsten men dessa halter är förhållandevis låga. Diskussion har förts med samtliga berörda kommuner angående möjlighet att leda länshållningsvatten från tunnel till kommunalt avloppsreningsverk. Hantering av kvävehaltigt vatten belyses i MKB vattenverksamhet.

Intressent	Synpunkt/Sakfråga	Trafikverkets svar/kommentar
2.	Södertälje kommun vill hållas informerad om hur aspekter knutna till vattenverksamhet hanteras fortsatt.	Fortsatt samverkan kommer att ske med kommun och länsstyrelse, till exempel avseende hantering av länshållningsvatten och annat vatten eller om det finns behov av att samråda kring någon specifik passage. Ett kontrollprogram för vattenverksamhet tas fram i samråd med berörd tillsynsmyndighet.
	Driftskede	
3.	Järnvägsdrift kan orsaka utsläpp av föroreningar som arsenik, koppar, PAH och glyfosat. Därutöver kan eventuell användning av bekämpningsmedel vara förorenande. Föroreningar får inte spridas till grundvatten, sjöar, vattendrag eller kust.	Eventuell risk för föroreningar i järnvägens driftskede belyses i MKB järnvägsplan som biläggs tillståndsansökan för vattenverksamhet.
	Grundvatten	
4.	Särskild försiktighet bör vidtas vid vattenverksamhet för att minimera spridning av miljögifter och dylikt. Oljeläckage måste förebyggas och kunna hanteras.	Anläggningen anpassas och skyddsåtgärder vidtas för att förebygga att föroreningar uppkommer.
	Länshållningsvatten	
5.	Lämplig hantering av länshållningsvattnet är mycket viktig då åtgärder som sprängning, borrhning, schaktning och utsläpp av länshållningsvatten kan bidra till kvävetillförsel.	Hantering av länshållningsvatten beskrivs i MKB järnvägsplan och MKB vattenverksamhet.
	MKN	
6.	Det är av största vikt att Ostlänken varken under byggskedet eller senare förvärrar MKN i vattenförekomster.	Anläggningen anpassas och skyddsåtgärder vidtas för att förebygga att påverkan uppkommer. Påverkan på MKN i vattenförekomster beskrivs i MKB järnvägsplan som biläggs tillståndsansökan för vattenverksamhet.
7.	Tunnelbyggandet ska inte äventyra grundvattenförekomsternas kvantitet eller kvalitet.	Se svar nr 6.
	Ytvatten	
8.	Arbeten vid vattenområden bör i huvudsak utföras mellan augusti-mars med hänsyn till lekande fisk. Hänsyn bör även tas till havsöringens sena lek omkring sep-nov vid bland annat Moraån.	Lämpliga försiktighetsmått vid arbeten i vattenområden har utretts.
9.	Vid vattenverksamhet måste man beakta flöden, tillfälliga vandringshinder och översvämningsproblematik.	I tillståndsansökan för vattenverksamhet utreds och beskrivs anläggningens påverkan på vattensituationen. Eventuell översvämningsproblematik för anläggningen beskrivs i MKB järnvägsplan.

6.3. Samråd med enskilda fastighetsägare

6.3.1. Möten för samråd och samverkan

Samråd har skett med enskilda fastighetsägare, eller grupper av fastighetsägare, under hela arbetet med järnvägsplanen. Trafikverket har förutom gemensam inbjudan till samrådsmöte/öppet hus även erbjudit enskilda möten för samverkan till fastighetsägare som i första hand är direkt berörda av järnvägsplanen. Frågor specifikt knutna till vattenverksamhet har, förutom i samband öppet hus, främst kommit upp vid projektets brunnsinventering.

6.3.2. Inkomna yttranden

Från enskilda fastighetsägare har ett tiotal skriftliga yttranden/synpunkter inkommit när det gäller vattenverksamhet. Vid beskrivning och hantering i respektive samrådsredogörelse av inkomna synpunkter från såväl enskilda som en del andra intressenter, har frågor förts till det forum som frågeställningen gäller (vattenverksamhet respektive järnvägsplan).

Yttranden/synpunkter från enskilda berör i många fall likartade frågeställningar eller vissa geografiska områden. Generella svar har därför i vissa fall bedömts täcka in svar på inkomna frågeställningar, vilka finns sammanställda i Tabell 12.

I vissa fall har Trafikverket återkopplat direkt till frågeställaren då svaren krävt specifika uppgifter som kan kopplas till personuppgifter.

Tabell 12 Yttrande från enskilda gällande vattenverksamhet där generella svar har bedömts kunna täcka in svar på inkomna frågeställningar.

Intressent	Synpunkt/Frågeställning	Trafikverkets svar/kommentar
Enskilda	Brunnsinformation och vattenprovtagning: Vid samrådet har flera synpunkter inkommit som avser kompletterande information om befintliga brunnar samt frågor om provtagningar av dricksvatten.	I de fall det framkommit uppdaterad information om brunnar som finns inom det utredningsområde som Trafikverket har tagit fram, har brunnsdatabasen kompletterats med denna information. Om brunnens exakta läge inte har mätts in tidigare har fastighetsägaren kontaktats för en inmätning av brunnen. Tidig provtagning av vattenkvalitet i dricksvattenbrunnar har skett i samband med tidigare inmätning av vissa brunnar. Resultat av dessa provtagningar delges fastighetsägaren om det efterfrågas. Inför byggstart utförs provtagning av vattenkvalitet i samtliga dricksvattenbrunnar som inte tidigare provtagits och som finns inom det så kallade påverkansområde som slutligen tas fram. Påverkansområdet är ett mer avgränsat område jämfört med tidigare utredningsområde som låg till grund för samrådsunderlaget. Det tas fram med hjälp av mer detaljerade beräkningar och bedömningar av anläggningens utformning och utgör det område inom vilket grundvattenbortledning bedöms kunna ge en direkt påverkan på grundvattennivåer i sådan omfattning att det kan påverka exempelvis en brunn.
	Järnaslätten passage E4: Synpunkt som gäller grundvattenfrågor och av projektet utförd provpumpning i området Järnaslätten.	Ostlänken kommer att anläggas i betongtunnel och anslutande tråg under E4 vid Järnaslätten. Tunnel och tråg utförs som täta konstruktioner för att motverka inläckage av grundvatten för den färdiga anläggningen. I byggskedet kommer dock

Intressent	Synpunkt/Frågeställning	Trafikverkets svar/kommentar
	Frågor i yttrandet gällande järnvägsanläggningens placering besvaras i samrådsredogörelse för järnvägsplanen.	en öppen schakt att utföras i grundvattenmagasinet som finns i grövre jord under leran. För att minska inläckaget av grundvatten till schakten kommer arbeten att utföras inom en tätskärm. För att undersöka påverkan av grundvattenbortledning från en schakt i byggskedet på denna plats har en propumpning utförts.
	Skillebyån: Synpunkt som gäller att vattenföringen i Skillebyån, inte ska bli för liten. Enligt uppgiftslämnaren är ån idag tidvis torrlagd.	Trafikverket noterar informationen om att Skillebyån tidvis är torrlagd. Det bedöms inte uppkomma någon bestående inverkan på vattenföringen i Skillebyån från järnvägsanläggningen. En mindre ökning kan ske till följd av skärningen norr om ån. Behov av åtgärder utreds inom ramen för järnvägsplanen.
	Österby söder om Hölö: Synpunkter som gäller oro för framtida dricksvattenförsörjning, grundvattenförhållanden och inverkan på enskilda brunnar i området.	Utredningsområdet för grundvattenpåverkan, där Österby ingått, togs fram i ett tidigt skede och baseras på en bedömning, med god marginal, av inom vilket område grundvattenpåverkan kan uppkomma. Påverkansområdet är ett mer avgränsat område jämfört med tidigare utredningsområde som låg till grund för samrådsunderlaget. Påverkansområdet tas fram med hjälp av mer detaljerade beräkningar och bedömningar av anläggningens utformning och utgör det område inom vilket grundvattenbortledning bedöms kunna ge en direkt påverkan på grundvattennivåer i sådan omfattning att det kan påverka exempelvis en brunn. I dagsläget bedöms brunnar i Österby ligga utanför påverkansområdet. Ett kontrollprogram tas fram i samråd med tillsynsmyndighet, bland annat för att kontrollera påverkan på enskilda brunnar.

6.4. Samråd med övriga berörda myndigheter

6.4.1. Möten för samråd och samverkan

Samrådsmöten med övriga berörda myndigheter under 2019 som helt eller delvis berört vattenverksamhet finns listade i Tabell 13.

Tabell 13 Samrådsmöten med övriga berörda myndigheter under 2019 som helt eller delvis berört vattenverksamhet.

Datum	Myndighet	Frågeställning
2019-05-13	Statens geotekniska institut (SGI) Sveriges geologiska undersökning (SGU) Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI)	Samverkan kring arbetsätt och fortsatta samråd kring tillåtlighetsvillkoren
2019-12-06	Sveriges geologiska undersökning (SGU)	Möte avgränsningsområdet vattenverksamhet, gemensamt möte för tre delsträckor av Ostlänken
Återkommande	Södertörns brandförsvarsförbund	Huvudsakligen frågor knutna till järnvägsplan men även till vattenverksamhet

6.4.2. Inkomna yttranden

När det gäller övriga berörda myndigheter lämnade 14 stycken myndigheter svar på samrådsremissen om tillståndsprocessen för vattenverksamhet längs Ostlänken delsträckan Gerstabergr-Långsjön. Folkhälsomyndigheten, Kemikalieinspektionen, Naturvårdsverket, Södertörns brandförsvärsförbund och Vattenmyndigheten i Norra Östersjöns vattendistrikt meddelade att de avstår från att yttra sig. Försvarsmakten och Sjöfartsverket meddelade att de inte har några synpunkter.

Skriftliga yttranden med synpunkter om vattenverksamhet har inkommit från sju övriga berörda myndigheter. Synpunkter gällande vattenverksamhet från sex av myndigheterna redovisas i Tabell 14. Yttrandet från Sveriges geologiska undersökning (SGU) omfattade ett förhållandevis stort antal synpunkter varför de redovisas i en separat sammanställning i Tabell 15.

Tabell 14 Yttranden med synpunkter kopplade till tillståndsansökan för vattenverksamhet från övriga berörda myndigheter hanteras här i föreliggande samrådsredogörelse. Synpunkter i dessa yttranden som gäller järnvägsplanen hanteras i specifik samrådsredogörelse för denna.

Myndighet	Synpunkt	Trafikverkets svar/kommentar
Region Stockholm	Yttrande med synpunkter främst kopplade till järnvägsplanen. Här hanteras synpunkter i yttrandet som berör vattenverksamhet.	
1.	Region Stockholm anser att det är av största vikt att Ostlänken varken under byggskedet eller senare förvärrar kvaliteten i befintliga vattenförekomster. Vidare förutsätter de att de synpunkter på vattenverksamhet och miljökvalitetsnormer (MKN) som länsstyrelsen och kommunen framför, beaktas.	Framförda synpunkter från berörd länsstyrelse och kommun hanteras och beaktas i projektet. Förutsättningar och förebyggande åtgärder för berörda vattenförekomster utreds och planeras inom ramen för anläggningens järnvägsplan och vid behov inom processen för vattenverksamhet.
Skogsstyrelsen	Generellt yttrande med synpunkter främst kopplade till järnvägsplanen. Nedan hanteras synpunkter i yttrandet som berör vattenverksamhet.	
1.	Skogsstyrelsen påtalar betydelsen av att hänsyn tas till befintliga natur- och kulturmiljövärden samt till framtida skogsbruk inom områden som har betydelse för skogsnäringen.	Eventuell påverkan på grundvattenberoende natur- och kulturmiljövärden samt vattenverksamhetens inverkan på skogsbruk utreds och redovisas i MKB vattenverksamhet.
Statens geotekniska institut (SGI)		
1.	SGI framför att förändrade grundvattennivåer kan ändra grundvattnets naturliga flödesriktning vilket i sin tur kan påverka förorenings-spridning. SGI föreslår kontroller av grundvattnets föroreningsgrad i samband med markarbeten samt förutsätter att diskussioner förs med berörd tillsynsmyndighet.	Nivåer på grundvatten kontrolleras längs Ostlänkens planerade sträckning. Utifrån dessa mätningar kan bedömning av grundvattengradient och därmed översiktlig strömningsriktning göras. I grundvatten utförs kontroller av förorening där det finns misstanke om förorening.
Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM)	Yttrande med synpunkt främst kopplad till järnvägsplanen.	
1.	SSM påtalar gällande regelverk för radonhalt i inomhusmiljöer inklusive på arbetsplatser. Tunnelldrivning riskerar att påverka människors exponering av radon. Förhöjd halt av radon på arbetsplatser ska anmälas till SSM.	Arbetsmiljöaspekter hanteras inte i tillstånd om vattenverksamhet. Arbetsmiljörisker i samband med exponering för joniserande strålning och radon ska hanteras av entreprenören i byggskedet. Frågan finns dokumenterad i projektets arbetsmiljörisklista.
Svenska kraftnät		

Myndighet	Synpunkt	Trafikverkets svar/kommentar
1.	Generellt yttrande med information om var myndighetens anläggningsinformation finns tillgänglig.	Trafikverket noterar informationen om anläggningsinformation och befintliga ledningar. Vidare ledningssamordning mellan Trafikverket och berörda nätägare kommer att ske i erforderlig omfattning.
Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI)	Generellt yttrande med synpunkter främst kopplade till järnvägsplanen. Nedan hanteras synpunkter i yttrandet som berör vattenverksamhet.	
1.	Beträffande buller nämner SMHI att de ser fördelar med att anläggningen i stort följer befintliga vägar eller järnvägar så att inte nya områden störs. Placering i tunnel är fördelaktigt ur bullersynpunkt när byggskedet är klart.	Trafikverket har noterat synpunkten.
2.	När det gäller hydrologi betonar SMHI att det är viktigt att utreda hur järnvägen påverkar sjöar och vattendrag som den passerar.	Projektet beaktar hur sjöar och vattendrag påverkas av järnvägsanläggningen. När det gäller påverkan och konsekvenser av vattenverksamhet, såsom arbete i vattenområde eller förändrade avrinningsområden, beskrivs det i MKB vattenverksamhet.

Tabell 15 *Yttrande med synpunkter gällande vattenverksamhet från Sveriges geologiska undersökning (SGU). Märk att vissa synpunkter om grundvatten och vattentäkter specifikt berör Ostlänkens delsträcka söder om Gerstabergr-Långsjön (dvs. delsträckan Långsjön-Sillekrog) eftersom SGU skickat ett gemensamt yttrande för båda delsträckorna.*

Myndighet	Synpunkt/Sakfråga	Trafikverkets svar/kommentar
Sveriges geologiska undersökning (SGU)	Information	
1.	Pågående uppdatering av befintliga och reviderade underlag inom SGU:s grundvattenkartläggning kan ge stöd för hydrauliska funktioner vid bedömning av påverkan.	Trafikverket gör en översyn av SGU:s grundvattenkartläggning inför färdigställande av de tekniska dokumenten som utgör underlag för tillståndsansökan för vattenverksamhet.
2.	I SGU:s grundvattenkartläggning kommer bedömning och kartläggningen av grundvattenmagasinet Vagnhärad att uppdateras. Den uppdaterade avgränsningen kommer att skilja sig från den magasinbedömning som finns gjord i remissunderlaget då den har ett annat syfte.	Se svar nr 1. Berör järnvägsplan och miljöprovning på sträckan Långsjön-Sillekrog.
3.	Datautbyte mellan SGU och Trafikverkets projekt är viktigt. På så sätt kan SGU koncentrera sig på delar utanför de redan undersökta områdena i sina undersökningar.	Trafikverket och SGU har upprättat kontakt om detta.
4.	Den grundvattenkartläggning som genomförs av SGU har som mål att uppgradera nu befintliga avgränsningar av grundvattenmagasin. Underlagen kommer i förlängningen att utgöra förslag till justerade grundvattenförekomster. Eventuellt nytt beslut om vattenförekomstavgränsning inom ramen för vattenförvaltningen tas av vattendelegationen i respektive vattendistrikt, dvs inte av SGU.	Trafikverket gör en översyn av SGU:s grundvattenkartläggning och information i Vatteninformationssystem Sverige (VISS) inför färdigställande av de tekniska dokumenten som utgör underlag för ansökan.
5.	Ett arbete pågår med att harmonisera geometrier för grundvattenmagasin enligt SGU och geometrier för vattenförekomster enligt vattenförvaltningen. Detta görs delvis för att underlätta datautbyte mellan SGU:s databaser och vattenförvaltningens databas VISS.	Se svar nr 4.
	Miljöbedömning	

Myndighet	Synpunkt/Sakfråga	Trafikverkets svar/kommentar
6.	Samrådsunderlag vattenverksamhet innehåller en kategorisering av förekomsterna i olika värdeklasser, vilket är bra och relevant.	Synpunkten är mottagen.
7.	SGU skriver att om väg- och/eller järnvägskonstruktion är belägen utanför en dricksvattentäkt av sänkningstratt (det område som påverkas av dricksvattenuttaget) bör det vara möjligt att kombinera en ny eller befintlig vattentäkt med väg- eller järnvägskonstruktioner.	Trafikverket tolkar detta som en respons på ställningstagandet att anläggningen dimensioneras utifrån rådande grundvattennivåer. Om en vattentäkt blir aktuell i framtiden bör det vara möjligt att placera den så att den inte ger upphov till oacceptabla konsekvenser på järnvägsanläggningen.
	MKN Grundvatten	
8.	Redovisning av påverkan på MKN för grundvatten bör kompletteras/utökas. I både MKB järnvägsplan och ansökan vattenverksamhet bör bedömningarna tydliggöras. Som stöd för arbetet rekommenderas användning av SGU:s checklista för beskrivning av påverkan på GV-förekomster. https://www.sgu.se/grundvatten/vattenforvaltning/checklista-paverkan-grundvattenforekomst/	Bedömningar av påverkan på grundvatten tydliggörs i den fortsatta arbetsprocessen. SGU:s checklista utgör en del av det arbetsunderlag som används. Arbetet ingår i PM MKN som bifogas MKB järnvägsplan (JP).
9.	Bedöm hur mycket grundvatten som behöver pumpas bort vid byggskede respektive driftskede i områden som kan komma att påverka angränsande grundvattenförekomster. Mängd bortpumpat grundvatten bör anges separat, inte anges som del av total mängd länshållningsvatten. Eventuell osäkerhet kopplad till olika anläggningstekniker kan i bedömningen redovisas som spann.	En bedömning av mängd grundvatten som behöver ledas bort i byggskede och driftskede samt dess påverkan på angränsande grundvattenförekomster utförs i det fortsatta arbetet. Detta redovisas i tillståndsansökan för vattenverksamhet.
10.	Gällande bedömning av påverkan på grundvattnets kemi och risk för påverkan på MKN bör underlaget belysa eventuella effekter på grundvattenkemi av olika byggmaterialval. Det bör i erforderliga fall tydliggöras vilka krav som behöver ställas kopplat till materialval i syfte att säkerställa en god grundvattenkvalitet.	Påverkan på MKN beaktas och hanteras inom järnvägsplanen och redovisas i MKB järnvägsplan. Trafikverket tolkar byggmaterialval som anläggningsmaterial såsom exempelvis massor i banker, ballast och eventuella kalkcementpelare eller andra förstärkningsåtgärder.
11.	Sträckan uppströms Sörtuna vattentäkt bör lyftas fram som ett avsnitt med risk för kemisk påverkan på MKN grundvattenstatus.	Trafikverket instämmer. Relevanta skyddsåtgärder och försiktighetsmått vidtas för att skydda Tunsätter grundvattenförekomst och därmed Sörtuna vattentäkt. Påverkan på MKN beaktas och hanteras i järnvägsplan för Ostlänken, Långsjön–Sillekrog. Ingen vattenverksamhet planeras inom grundvattenförekomsten.
	Påverkansområde	
12.	Som stöd för beskrivning av påverkansområde bör bl.a. ingå en redogörelse av lagerföljder som kan stödja bedömningen av de vattenförande lagrens utbredning respektive bedömningen av sänkningsområde där grundvattenbortledning planeras.	Detta beskrivs i MKB vattenverksamhet.
13.	Som stöd för beskrivning av varför grundvattenförekomst/ grundvattenmagasin inte påverkas kan det behövas ett resonemang som beskriver den hydrauliska funktionen och vattnets väg i angränsande förekomster/magasin, såsom vid grundvattenförekomsten vid Överjärna.	Se svar nr 12.
	Upphandlingskrav	
14.	SGU poängterar inför upphandling (av totalentreprenad) att tydliga villkor kan behövas inom flera områden i syfte att inte riskera en försämring av den kemiska respektive den kvantitativa statusen för berörda grundvattenförekomster.	Villkor föreslås i ansökan och fastslås i dom för vattenverksamhet som riktas till Trafikverket. Utöver villkoren kommer Trafikverket att ställa de ytterligare krav som behövs på entreprenören, exempelvis avseende plats för och försiktighetsmått vid hantering av kemikalier.

Myndighet	Synpunkt/Sakfråga	Trafikverkets svar/kommentar
	Vattentäkt	
15.	Risken för påverkan på Trosa vattentäkt måste lyftas i MKB järnvägsplan och MKB vattenverksamhet. Stärkt underlag är värdefullt för beskrivningen av risken även i detta fall.	Grundvattenförekomsten Tunsätter, vilken inkluderar Sörtuna vattentäkt, kommer inte att påverkas av vattenverksamhet. Relevanta skyddsåtgärder och försiktighetsmått under byggskedet vidtas för att skydda Tunsätter grundvattenförekomst och därmed Sörtuna vattentäkt. Berör järnvägsplan Ostlänken, Långsjön-Sillekrog.
16.	Skyddsperspektivet för Sörtuna vattentäkt är viktigt. SGU bedömer sträckan uppströms denna vattentäkt, med isälvsmaterial i dagen och ringa lertäcken, som den viktigaste delsträckan ur skyddsperspektiv. Diskuterades även på samrådsmöte 6 dec 2019.	Se svar nr 11.

6.5. Samråd med organisationer, föreningar, kommersiella fastighetsägare och markavvattningsföretag

6.5.1. Möten för samråd och samverkan

Avgränsningssamråd med organisationer, föreningar, kommersiella fastighetsägare och markavvattningsföretag när det gäller vattenverksamhet, har skett främst i samband med samrådsmöte/öppet hus i oktober 2019. Trafikverket har förutom gemensam inbjudan till samrådsmöte/öppet hus även erbjudit enskilda möten för samverkan med bland annat markavvattningsföretag som är berörda av järnvägsplanen. I vissa fall har även frågor om vattenverksamhet kommit upp.

Samrådsmöten har hållits med fastighetsägare inom de tre markavvattningsföretagen knutna till området Gerstaberger samt markavvattningsföretaget vid Kyrksjön. Samtliga med fastigheter inom dessa och de ytterligare fem markavvattningsföretagen inom Ostlänken delsträckan Gerstaberger–Långsjön, bjöds in till gemensamma samrådsmöten/öppna hus i oktober 2019.

6.5.2. Inkomna yttranden

När det gäller organisationer, föreningar, kommersiella fastighetsägare och markavvattningsföretag har två skriftliga yttranden inkommit gällande vattenverksamhet längs Ostlänken delsträckan Gerstabergr-Långsjön, se Tabell 16.

Tabell 16 Yttranden från organisationer, föreningar, kommersiella fastighetsägare och markavvattningsföretag.

Intressent	Synpunkt/Frågeställning	Trafikverkets svar/kommentar
Skilleby Samfällighetsförening	Yttrande med information om att två vägtrummor i Skillebyån inte klarar ökat vattenflöde. Dessa vägtrummor har tidigare renoverats med bidrag från Trafikverket.	Inverkan på vattenföringen i Skillebyån från projektet Ostlänken är en möjlighet men i så fall liten ökning. Detta till följd av eventuellt dränvatten från skärning norr om ån. Bortledning av vatten från järnvägsanläggning mot Skillebyån kommer att utformas med fördröjande åtgärder så att flödet inte märkbart förändras jämfört med vid befintlig situation.
Telge Nät och Telge Återvinning	Yttrande med information om bland annat ledningar av olika slag som kan ha koppling till vattenverksamhet.	Trafikverket noterar informationen om anläggningsinformation och befintliga ledningar. Vidare ledningssamordning mellan Trafikverket och berörda nätägare kommer att ske i erforderlig omfattning i god tid innan byggstart.

6.6. Samråd med allmänheten

Samråd med allmänheten har genomförts i form av öppna hus i Järna och i Hölö. Det kom totalt cirka 230 personer till dessa båda möten som hölls gemensamt för både järnvägsplanen och vattenverksamhet. Samrådsunderlag har under samrådstiden även funnits tillgängligt på utställning i Södertälje stadshus och på Trafikverkets webbsida. För detaljer se avsnitt 5 och inledande text i avsnitt 6.

När det gäller vattenverksamhet har inga skriftliga yttranden från allmänheten inkommit, förutom de som registrerats från enskilda fastighetsägare, se avsnitt 6.3.2.

7 Kompletterande samråd

I detta avsnitt listas de samråd och sammanfattas inkomna yttranden gällande vattenverksamhet längs Ostlänken delsträckan Gerstaberger-Långsjön i Södertälje kommun, Stockholms län, som skett efter avgränsningssamrådet och fram till och med mars 2023. I avsnittet finns även Trafikverkets svar och kommentarer om hur inkomna yttranden och synpunkter beaktats.

Sedan avgränsningssamrådet 2019 har vissa förändringar av anläggningen gjorts och utredningsområdet avseende grundvattenpåverkan har utökats på vissa platser. Vidare har planering av byggskedets utförande i Moraån, Skillebyån och Kyrksjön utvecklats och det har konstaterats att det behöver anläggas erosionskydd i åfåran i Moraån respektive i Skillebyån. Det har även konstaterats att vattenförsörjning till processvatten för tunneldrift och för eventuell skyddsinfiltation inte kan ske med kommunalt vatten på alla platser utan uttag behöver ske ur borrhållningsbrunnar och av ytvatten. Till viss del ny lösning har även tagits fram för länshållningsvatten från Gerstabergerstunneln.

Detta innebär sammantaget att fler fastigheter bedöms kunna bli berörda, men även att nya samråd behövs med de fastigheter där det skett förändringar av anläggningen sedan avgränsningssamrådet.

Skriftligt samråd har därför skett i augusti 2021 med ägare till fastigheter inom båtnadsområdena till berörda markavvattningsföretag. I december 2021 hölls skriftligt samråd med en kommersiell fastighet angående deras vattenuttag. I februari 2022 genomfördes samrådsmöte med Stockholm, Södermanlands och Östergötlands länsstyrelser gällande samverkan kring var olika prövningar sker och hur paketering av ansökningar planeras se ut. Under våren 2022 hölls ett samrådsmöte med Länsstyrelsen i Stockholm om frågor som rör påverkan och försiktighetsmått i byggskedet för Moraån, Skillebyån, Kyrksjön, våtmarker och diken. För Moraån och Skillebyån gällde samrådet även erosionskydd i vattendragen. Vid mötet redovisades även Trafikverkets bedömning av om det var någon av de planerade anläggningarna eller åtgärderna som ska betraktas som ny markavvattning längs sträckan.

Kompletterande skriftliga samråd avseende utökat utredningsområde, vattenverksamhet i Moraån, Skillebyån och Kyrksjön samt uttag av ytvatten ur Kyrksjön och grundvatten ur borrhållningsbrunnar genomfördes under början av år 2023 med berörda myndigheter och särskilt berörda. Samtliga samråd har funnits tillgängliga på Trafikverkets hemsida.

Samrådsmöte har i februari 2023 även hållits med Länsstyrelsen i Stockholm, Södertälje kommun, Länsstyrelsen i Södermanland samt Trosa kommun gällande uppdaterade lösningar och analyser avseende hantering av länshållningsvatten och dränvatten från tunnlar inom Gerstaberger-Långsjön och Långsjön-Sillekrog samt påverkan på bland annat Norasjön och Norasjöbäcken.

Inför samråden har Trafikverket tagit fram samrådsunderlag. Dessa finns tillgängliga på Trafikverkets webbsida samt är diarieförda hos Trafikverket under ärendenummer TRV 2019/65709.

Synpunkter och yttranden som har inkommit samt minnesanteckningar från samrådsmöten gällande vattenverksamhet inom ramen för miljöprövningsprocessen, finns diarieförda på ärendenummer TRV 2019/65709 (Ostlänken delsträckan Gerstaberger-Långsjön).

Under perioden har 12 stycken skriftliga yttranden inkommit som berör vattenverksamhet för Ostlänken delsträckan Gerstaberger-Långsjön.

Med hänsyn till dataskyddsförordningen (GDPR) publiceras inte yttrandena eftersom de innehåller personuppgifter. Alla yttranden finns i Bilaga D.4.6 som tillhandahålls separat på grund av GDPR.

7.1. Samråd med berörd länsstyrelse

7.1.1. Samråd och samverkan

Ett flertal samrådsmöten med Stockholms länsstyrelse har genomförts sedan avgränsningssamrådet. År 2020 hölls två möten, som behandlade hantering av kvävehaltigt länshållningsvatten, gemensamt med länsstyrelsen i Stockholm och Södermanland. Dessa möten redovisas i samrådsredogörelsen för järnvägsplanen.

De möten som berört vattenverksamhet finns listade i Tabell 17. I februari 2022 genomfördes samrådsmöte med Stockholm, Södermanlands och Östergötlands länsstyrelser. I mars 2022 hölls även ett samrådsmöte med länsstyrelsen i Stockholm och därefter ett möte i februari 2023 som hölls gemensamt med länsstyrelsen i Södermanland, Södertälje kommun och Trosa kommun.

Tabell 17 Samrådsmöten med Stockholms länsstyrelse, efter avgränsningssamråd 2019, som helt eller delvis berört vattenverksamhet.

Datum	Frågeställning
2022-02-11	Samverkan kring var olika prövningar sker och paketering av ansökningar
2022-03-25	Kompletterande samråd övergripande avseende vattenverksamheter som berör ytvatten samt specifikt samråd kring erosionskydd, skyddsåtgärder och markavvattning
2023-02-14	Kompletterande samråd avseende hantering av kvävehaltigt vatten, länshållningsvatten samt dränvatten

Under samrådsmötena har Trafikverket redovisat projektets framskridande och olika utredningar samt svarat på frågor kring detta. Trafikverket har i sitt fortsatta arbete utrett och hanterat de frågor som dykt upp. Arbetet har sammanställts i tillståndshandlingarna för vattenverksamhet.

Kompletterande skriftliga samråd avseende utökat utredningsområde, vattenverksamhet i Moraån, Skillebyån och Kyrksjön samt tillkommande vattenverksamhet i form av uttag av ytvatten ur Kyrksjön och grundvatten ur borrhållningsbrunnar genomfördes i januari år 2023 med, bland annat, länsstyrelsen i Stockholm.

7.1.2. Inkomna yttranden

När det gäller vattenverksamhet har fyra skriftliga yttranden, kopplade till samråden i början av år 2023, inkommit från Länsstyrelsen Stockholm, se Tabell 18 där även Trafikverkets svar ses.

Tabell 18 Yttranden från Länsstyrelsen Stockholm gällande vattenverksamhet samt Trafikverkets svar.

Inressent	Synpunkt/Frågeställning	Trafikverkets svar/kommentar
Länsstyrelsen Stockholm 2023-02-17	Uttag av grundvatten för processvatten vid Gerstabergrustunneln	
1	I ansökan om tillstånd till vattenverksamhet måste det beskrivas vilka vattenverksamheter som kommer att utföras samt vilken påverkan, inklusive kumulativ påverkan, som kommer att uppstå.	I ansökan kommer det att framgå vilka vattenverksamheter som kommer att utföras samt vilken påverkan, inklusive kumulativ påverkan, som bedöms uppstå.

Intressent	Synpunkt/Frågeställning	Trafikverkets svar/kommentar
2	Trafikverket behöver utreda, beskriva och göra en konsekvensbedömning för allt i miljön som kan vara känsligt för en grundvattensänkning. Bl a finns det en enskild brunn, sumpskogar och andra våtmarker samt fornlämningar i området. Eventuellt kan skyddsåtgärder behöva vidtas.	Påverkan på miljön i området beskrivs i MKB vattenverksamhet där även eventuella skyddsåtgärder definieras.
Länsstyrelsen Stockholm 2023-02-17	Utökat utredningsområde för grundvatten	
3	Länsstyrelsen bedömer att samrådsunderlaget är väldigt kortfattat och saknar beskrivningar i enlighet med 8 § miljöbedömningsförordningen. Bland annat bör Trafikverket beskriva miljöns känslighet i de områden som kan antas bli påverkade, vad som kan antas bli betydligt påverkat samt de betydande miljöeffekter som verksamheten kan antas medföra. Beskrivningen bör finnas för de utökade områdena som inte har ingått i tidigare samråd.	Bedömningar av vattenverksamheten och dess effekter baseras på de plats specifika förutsättningarna som finns och utgör en grund för bedömningar i MKB vattenverksamhet.
4	Länsstyrelsen anger fem sträckor med potentiellt känsliga aspekter som de anser behöver belysas. Länsstyrelsen skriver vidare att det är Trafikverkets ansvar att alla miljöaspekter beskrivs i kommande MKB samt att utföra en bedömning av vilken påverkan verksamheten kan ge på dessa. Även eventuella skyddsåtgärder behöver beskrivas.	Påverkan på miljön i bedömt utredningsområde beskrivs i MKB vattenverksamhet där även eventuella skyddsåtgärder beskrivs och konsekvensbedöms. Befintliga tillståndsgivna vattenanläggningar och vattenverksamheter, såsom markavvattningsföretag, liksom andra potentiellt känsliga objekt inom utredningsområdet har inventerats och den planerade järnvägsanläggningens inverkan på dessa befintliga tillstånd har bedömts, se vidare Bilaga D.2 PM Yt- och grundvatten Gerstaberget–Långsjön.
Länsstyrelsen Stockholm 2023-02-23	Kompletterande samråd avseende vattenverksamhet vid Ostlänkens passage över Moraån, Skillebyån och Kyrksjön, Södertälje kommun	
5	Avgränsning: Vad Länsstyrelsen förstått så hanteras valet att ha erosionsskydd över den aktuella ytan i första hand i järnvägsplanen. Yttrandet rör därför framförallt försiktighetsmått i anläggningsskedet.	Det är korrekt uppfattat.
6	Passage av Moraån: Det är positivt att vattnet tillåts passera och att grumlingsskydd anläggs vid utläggningen av erosionsskyddet. Då halva ytan "stängs" för flöde bör ni i kommande ansökan resonera kring om, och i sådana fall vilka, effekter som kan orsakas av den ökade hastigheten i den öppna delen av fåran under tiden för utförandet. Ni bör även redovisa vilket material som används till utfyllnaden med avseende på eventuella föroreningar.	Trafikverket bedömer att fisk och andra vattenlevande djur kan vandra förbi arbetsområdet i byggskedet, detta beskrivs i MKB vattenverksamhet. Modellering av vattenhastigheten i den öppna fåran har utförts och skyddsåtgärden skapar inga högre flöden än vid medelvattenflöde, detta beskrivs i Teknisk beskrivning. Översta lagret av erosionsskyddet, upp till nivån för medelvattenstånd, ska vara rundat för att förhindra skador på lekande fisk. Det tillförda materialet kommer inte vara förorenat.
7	Passage av Skillebyån: Ni bör redovisa vilket material som används till utfyllnaden med avseende på eventuella föroreningar.	Anläggandet av erosionsskyddet medför bortschaktning av ursprungligt material i diket och fyll av krossmaterial. Det tillförda materialet kommer inte vara förorenat.

Intressent	Synpunkt/Frågeställning	Trafikverkets svar/kommentar
	Om dikets/åns profil ändras kan det krävas en omprövning av markavvattningsföretaget	Dikets profil och sektion, och därmed förmåga till avvattning, kommer att kvarstå.
8	<p>Kyrksjön:</p> <p>Länsstyrelsen anser i likhet med Trafikverket att uttag av vatten från Kyrksjön kan påverka eventuella naturvärden nedströms sjön. Det är positivt att öringens status i Åbyån utreds och att åtgärder vidtas utifrån det. Den kumulativa effekten av minskad tillrinning till Kyrksjön och vattenuttaget bör belysas.</p> <p>Det bör ingå ett resonemang avseende eventuella föroreningsrisker som kommer av det vatten som tas ur Kyrksjön för att användas till skyddsinfiltation.</p> <p>Då arbetena omfattar relativt stor andel av de grundare delarna av Kyrksjön bör det framgå om det är möjligt att anpassa arbetena i vattnet till en tid på året som möjliggör att värdena innanför länsarna påverkas så lite som möjligt.</p>	<p>Bedömningar av vattenverksamheten och dess konsekvenser baseras på de platsspecifika förutsättningarna som finns och utgör en grund i MKB vattenverksamhet. Under sensommaren 2023 planeras elfiske för att klargöra öringens och andra fiskarters status.</p> <p>Kyrksjöns vatten har analyserats bland annat med avseende metaller inom ramen för detta uppdrag. Ingen av de analyserade metallhalterna överskrider SGU:s generella tröskelvärde (SGU-FS 2023:1) för grundvatten. Metallhalterna överskrider inte heller Livsmedelsverkets gränsvärden (LIVSFS 2022:12) för dricksvatten. Om skyddsinfiltation kommer att ske så är det endast under byggtiden. Eventuell påverkan på grundvattnet sker därför under en begränsad tid. Sammantaget bedöms föroreningsrisken för grundvattnet som liten. För att kunna följa upp detta kommer Kyrksjöns vatten att analyseras med avseende på övriga relevanta ämnen ifall att skyddsinfiltation ska ske.</p> <p>Trafikverkets strategi i Ostlänken är att arbeta med fysiska skyddsåtgärder i byggskedet på ett sådant sätt att ytterligare begränsningar i tid inte ska vara motiverade. Arbeten i Kyrksjön kommer att pågå under flera år och det är därför inte möjligt eller miljömässigt motiverat att undvika arbeten under vissa månader under året. Att avetablera och etablera skyddsåtgärder medför miljöpåverkan samtidigt som den totala produktionstiden förlängs och blir avsevärt dyrare.</p> <p>Bottenförhållanden och ekologiska funktioner bedöms återbildas inom loppet av några säsonger efter brobyggets slutförande och därmed uppstår ingen långsiktig påverkan av den mycket begränsade yta som åtgår åt själva brofundamenten.</p>
9	<p>Övrig information:</p> <p>Sportfiskarna har anmält vattenverksamhet avseende utfyllnader i Moraån precis uppströms arbetsområdet. För närmre information om vad arbetet omfattat rekommenderas kontakt med sportfiskarna.</p>	Trafikverket tackar för informationen.
Länsstyrelsen Stockholm 2023-03-10	Yttrande över kompletterande samråd gällande vattenhantering inom Ostlänken, delsträcka Gerstabergr-Långsjön och Långsjön-Sillekrog	
10	Länsstyrelsen påpekar att de yttrar sig specifikt om länshållningsvatten från tunnel Gerstabergr, som inte hanns med på samrådsmöte 14 februari 2023. Länsstyrelsen vill lyfta följande punkter:	För övriga frågor som länsstyrelsen hänvisar till från samråd 14 februari 2023, se svar 10 d.
a	För vattnet som avleds från Gerstabergrstunneln behöver hänsyn tas till miljö kvalitetsnormerna i kustvattenrecipienten (Näslandsfjärden) på	Påverkan på MKN i vattenförekomster har beskrivits i Bilaga D.3.3 (PM Miljö kvalitetsnormer för vatten) till MKB järnvägsplan. Nu redovisade åtgärder

Intressent	Synpunkt/Frågeställning	Trafikverkets svar/kommentar
	samma sätt som diskuterades under samrådsmötet för de övriga utsläppen.	medför att belastning blir mindre än vad som redovisas där.
b	Påverkan på miljökvalitetsnormerna i kustvattenrecipienten behöver belysas samlat. Alltså den totala påverkan på miljökvalitetsnormerna som sker i samma recipient från de olika arbetsområdena.	Se svar 10 a.
c	Diket vid den planerade infiltrationen vid Gerstaberget går igenom Brogården Torrläggning AB. Ni bör samråda med dem om verksamheten innebär ökade mängder vatten i diket.	Trafikverket har samrått med de markavvattningsföretag som kan bli berörda.
d	I övrigt hänvisar Länsstyrelsen till det tidigare samrådet samt minnesanteckningarna från den 14 februari 2023	<p>Trafikverkets förordade alternativ som recipient för länshållningsvatten från Tullgarns- och Edebyttunnarna är Trosaån, efter att det genomgått förrening och retention via våtmark. Det är den lösning som beskrivits i järnvägsplanens MKB och är också det alternativ som Länsstyrelserna har förordat i processen för järnvägsplanen. Kompletterande våtmarkslösningar fortsätter studeras tillsammans med Trosa kommun.</p> <p>Trafikverket vill dock hålla fortsatt öppet för de alternativa lösningar som presenterats i samråd med Länsstyrelsen i Stockholm den 14 februari 2023 under förutsättningen att MKN kan innehållas i vattenförekomsterna.</p> <p>I drift förordar Trafikverket alternativet att leda vatten till Norasjön som det mest fördelaktiga då det gynnar Natura 2000-området vid kusten och har marginell påverkan på Sörsjön/Kyrksjön/Åbyån.</p> <p>Avseende hantering av länshållningsvatten i byggskedet för Gerstabergetstunneln är det i huvudsak samma lösning som presenterats tidigare. Skillnaden är att den största delen av länshållningsvatten istället kommer att ledas till spillvattennätet.</p>

7.2. Samråd med berörd kommun

7.2.1. Samråd och samverkan

Återkommande möten har hållits med Södertälje kommun genom en referensgrupp. På många av mötena har frågor som huvudsakligen berör järnvägsplanen diskuterats men även frågor som berör miljöprövningsprocessen för vattenverksamhet har diskuterats. Södertälje kommun deltog även på samrådsmöte med Stockholms respektive Södermanlands länsstyrelse och Trosa kommun 2023-02-14 gällande vattenverksamhet.

Under samrådsmötena har Trafikverket redovisat projektets framskridande och olika utredningar samt svarat på frågor kring detta. Trafikverket har i sitt fortsatta arbete utrett och hanterat de frågor som dykt upp. Arbetet har sammanställts i tillståndshandlingarna för vattenverksamhet.

Kompletterande skriftliga samråd avseende utökad utredningsområde, vattenverksamhet i Moraån, Skillebyån och Kyrksjön samt projektets vattenförsörjning genomfördes i januari år 2023 med, bland annat, Södertälje kommun.

7.2.2. Inkomna yttranden

När det gäller vattenverksamhet har två skriftliga yttranden, kopplade till samråden i början av år 2023, inkommit från Södertälje kommun, se Tabell 19. Ett yttrande har även inkommit från Södertälje kommun i egenskap av fastighetsägare till en fastighet som ingår i Brogårdets torrlägningsföretag, det redovisas i avsnitt 7.5.2.

Tabell 19 Yttranden från Södertälje kommun gällande vattenverksamhet samt Trafikverkets svar.

Intressent	Synpunkt/Frågeställning	Trafikverkets svar/kommentar
Södertälje kommun 2023-03-02	Yttrande över samrådsunderlag vid kompletterande samråd för vattenverksamhet gällande uttag av grundvatten för processvatten	
1.	Södertälje kommun har ingen information att tillföra med anledning av detta samråd.	Trafikverket tackar för informationen.
Södertälje kommun 2023-03-02	Yttrande över samrådsunderlag vid kompletterande samråd avseende vattenverksamhet vid Ostlänkens passage över Moraån, Skillebyån och Kyrksjön, Södertälje kommun	
2.	När det gäller Moraån och Skillebyån behöver Trafikverket tydligare beskriva naturmiljön och vattenområdets betydelse för biologisk mångfald och för ekologiska samband. I samrådsunderlaget saknas beskrivning av naturmiljön inom vattendragens svämplan och strandzoner.	Trafikverket bedömer att det i ansökningshandlingarna finns tillräckligt underlag för att kunna bedöma konsekvensen av vattenverksamheten i de båda vattendragen.
3.	För arter beroende av att kunna röra sig i strandmiljön är det viktigt att beakta konnektiviteten utefter vattendraget vid utformningen av erosionsskydden. Trafikverket beskriver i samrådsunderlaget ett så kallat hårt erosionsskydd. För att minska effekterna av den barriär som Ostlänken kommer att utgöra och underlätta för arters förflyttning utefter vattendraget behöver växtligheten återställas längs vattendragen. Detta kan ske genom ett kombinerat erosionsskydd med både vegetation och stenskoning, tex stenskoning under medelvattenytan och vegetation över ytan. Erosionsskydd enbart bestående av vegetation bör eftersträvas.	Trafikverkets riktlinjer om att inte skapa vandringshinder för den fauna som använder vattendrag i dag, tillämpas. Det gäller såväl i vattendrag som intill på land. Endast små tillfälliga effekter bedöms uppstå på konnektiviteten till uppströms och nedströms liggande områden. På lång sikt bedöms finkornigt material sedimentera mellan och på stenarna och skapa förutsättningar för rotad vegetation och ökad igenväxning. Bron över Moraån är utformad så att det finns en strandpassage för mellanstora däggdjur.
4.	Det bör tydligt framgå att skyddsåtgärder som ska förhindra grumling ska vidtas och en tydligare beskrivning göras av vilka dessa åtgärder är.	Det framgår tydligt i ansökningshandlingarna att skyddsåtgärder för grumling ska vidtas. Grumlingskydd i Moraån kan utgöras av t ex siltgardiner som förankras med spont uppströms.

7.3. Samråd med enskilda fastighetsägare

7.3.1. Samråd och samverkan

Kompletterande skriftliga samråd har skett i början av år 2023 med ca 20 enskilda fastigheter, exklusive fastigheter som ingår i markavvattningsföretag, som bedöms bli särskilt berörda av vattenverksamheten.

7.3.2. Inkomna yttranden

Från enskilda fastighetsägare har en skriftlig fråga, kopplad till samråden i början av år 2023 inkommit se Tabell 20.

Tabell 20 Yttranden från enskilda gällande vattenverksamhet samt Trafikverkets svar.

Intressent	Synpunkt/Frågeställning	Trafikverkets svar/kommentar
Enskild 2023-02-01	På sidan 10 står det att Skillebyån delvis däms av två rörbroar. Borde det inte stå tre och bron över gamla Nyköpingsvägen nämns inte alls vilka alla korsar Skillebyån. Hur fortplantar sig bullret då järnvägen kommer gå 8 meter ovan vattenytan?	Det är riktigt att det finns fler nedströms liggande broar, men det är i första hand de två närmast nedströms liggande broarna som påverkar vattennivåerna vid Ostlänken. Avseende fråga om buller i driftskedet hör den till järnvägsplanens utformning och kommer inte att besvaras i handlingar om vattenverksamhet.

7.4. Samråd med övriga berörda myndigheter

7.4.1. Samråd och samverkan

Kompletterande skriftliga samråd med övriga berörda myndigheter, enligt kap 4.2, skedde i början av år 2023.

Samrådsmöten med övriga berörda myndigheter som skett efter avgränsningssamrådet 2019 som helt eller delvis berört vattenverksamhet finns listade i Tabell 21.

Tabell 21 Samrådsmöten med övriga berörda myndigheter efter avgränsningssamrådet 2019 som helt eller delvis berört vattenverksamhet.

Datum	Myndighet	Frågeställning
2020-09-25	Sveriges geologiska undersökning, SGU	Möte för kunskapsutbyte avseende undersökningar och slutsatser vid grundvattenförekomst vid Vagnhärad (men även information om utförda undersökningar öster om Överjärna togs upp på mötet)
Återkommande	Södertörns brandförsvärsförbund	Huvudsakligen frågor knutna till järnvägsplan men även till vattenverksamhet
Återkommande	Statens fastighetsverk och kungliga hovstaterna	Huvudsakligen frågor knutna till järnvägsplan men även till vattenverksamhet

7.4.2. Inkomna yttranden

När det gäller övriga berörda myndigheter har det inkommit tre skriftliga yttranden. Ett av dessa har inkommit i samband med granskning av järnvägsplan, men där svar hänvisas till tillståndshandlingar, se Tabell 22. De övriga två har inkommit i samband med samråden i början av år 2023.

Tabell 22 Yttranden från övriga berörda myndigheter med synpunkter gällande vattenverksamhet samt Trafikverkets svar.

Myndighet	Synpunkt	Trafikverkets svar/kommentar
SGU 2021-11-26	Inkommet i samband med granskning av järnvägsplan	
1.	Enligt järnvägsplanens MKB är den sammantagna bedömningen att järnvägen ger liten till måttlig konsekvens för grundvattnet. SGU finner inget i handlingarna som skulle tala mot denna bedömning, men anser att underlaget är för knapphändig för att SGU på ett relevant sätt ska kunna granska denna bedömning. SGU förutsätter att bedömningar av påverkan på grundvatten i kommande tillståndsansökan för vattenverksamhet i betydligt högre grad underbyggs med redovisade utredningar.	I handlingarna till tillståndsansökan för vattenverksamhet redovisas bland annat hydrogeologiska utredningar såsom utförda fältundersökningar, beräkningar av grundvattenbortledning och påverkansområden.
	Utöver de generella synpunkterna ovan vill SGU ytterligare belysa följande:	
2.	I handlingarna beskrivs att järnvägen kommer passera 190 m från grundvattenmagasin under Järnaslätten som ansluter till Överjärna grundvattenförekomst. SGU har tolkat på kartor att E4 efter en planerad omläggning kommer i direkt anslutning eller mycket nära grundvattenmagasinet, men det står inget uttryckligen om detta i handlingarna. SGU finner heller ingen	En bedömning av påverkan på grundvattenmagasinet görs i Bilaga D.2 PM Yt- och grundvatten Gerstabergr-Långsjön.

Myndighet	Synpunkt	Trafikverkets svar/kommentar
	tydlig konsekvensbeskrivning av detta. Konsekvenserna bör redovisas tydligt eftersom det inte kan uteslutas att omläggning av E4 kan innebära en betydande påverkan på grundvattenförhållanden.	
3.	Vid Hölö grundvattenförekomst passerar den planerade järnvägen på bro. Enligt uppgift finns ett skyddande lerlager och grundvattennivåerna är artesiska. Som SGU förstått handlingarna kommer det skyddande lerlagret penetreras av brostöd och grundvatten leds tillfälligt bort. Det framgår dock inte tydligt hur det säkerställs att penetrationen inte ger upphov till nya flödesvägar intill brostöden som kan innebära en permanent grundvattenbortledning. SGU kan inte bedöma sannolikheten för att detta uppstår men det framstår inte som uteslutet.	Vid anläggande av brostöd planeras skyddsåtgärd i form av arbete i vattenfyllda schakt eller med tätskärm. Åtgärden motverkar skadliga sättningar till följd av grundvattensänkningar vid E4 och förhindrar hydraulisk bottenuppträckning i schakten vilket skyddar Hölö grundvattenförekomst inklusive SGU:s definierade grundvattenmagasin (200500014).
4.	SGU vill upplysa om att det pågår ett arbete med revidering av beskrivning och utbredning av grundvattenmagasin i området samt ett harmoniseringsarbete av magasinbeskrivningar och grundvattenförekomster. Detta kan medföra att gränser för magasin och förekomster kommer förändras inom de närmsta åren.	Trafikverket har uppdaterat utbredningen av grundvattenmagasin och gjort bedömningar enligt de reviderade utbredningarna av grundvattenmagasin och -förekomster.
SGU 2023-02-06	SGU har fått handlingar där möjlighet ges att inkomma med yttrande rörande Kompletterande samråd om vattenverksamhet för Ostlänken, delsträcka Gerstabergr-Långsjön. SGU avstår från att lämna platsspecifikt yttrande i rubricerat ärende. Myndighetens generella synpunkter i denna typ av ärenden finns på SGUs webbplats: https://www.sgu.se/grundvatten/vattenskyddsomraden/remisser-till-sgu-om-grundvattentakter	Trafikverket tackar för informationen.
Statens geotekniska institut, SGI 2023-02-23	SGI har övergripande studerat underlagen avseende miljögeoteknik, geoteknisk omgivningspåverkan (av grundvattenförändring) och erosionsfrågor. SGI har inga synpunkter på erhållna underlag.	Trafikverket tackar för informationen

7.5. Samråd med särskilt berörda organisationer, kommersiella fastigheter, markavvattningsföretag, fiskesamfälligheter och arrendatorer

7.5.1. Samråd och samverkan

Skriftligt samråd skedde i augusti 2021 med tre fastigheter ingående i Brogårdets torrlägningsföretag 1935 och Gerstabergrs torrlägningsföretag år 1930. I december 2021 hölls skriftligt samråd med Skävestiftelsen angående deras vattenuttag ur Moraån och i maj år 2022 skedde ett samråd via telefon med kontaktperson från Skävestiftelsen.

Skriftligt samråd har även skett under våren 2023 med markavvattningsföretaget Åkerby, Ekeby, Töstad 1938-1939, som har 13 fastigheter inom båtnadsområdet, ca 27 fastigheter i fiskesamfälligheter, en arrendator samt två organisationer, som alla bedöms bli särskilt berörda av vattenverksamheten.

7.5.2. Inkomna yttranden

När det gäller särskilt berörda organisationer, kommersiella fastigheter, markavvattningsföretag, fiskesamfälligheter och arrendatorer har det inkommit ett skriftligt yttrande, en skriftlig fråga samt en tjänsteanteckning gällande vattenverksamhet längs Ostlänken delsträcka Gerstabergr-Långsjön, se Tabell 23.

Tabell 23

Yttranden från organisationer, markavvattningsföretag, fiskesamfälligheter och arrendatorer.

Intressent	Synpunkt/Frågeställning	Trafikverkets svar/kommentar
Regleringsföretaget Kyrksjön-Lillsjön	Regleringsföretaget vill komma i kontakt med någon ansvarig, med anledning av en eventuell rasrisk vid Åby vid utloppet från Kyrksjön.	Trafikverket kontaktar regleringsföretaget i frågan.
Södertälje kommun 2021-10-01	Samrådsremiss för Projekt Ostlänken delen Gerstabergr-Långsjön	
	Södertälje kommun har tagit del av den utskickade remissen och vill framföra att den valda remisstiden är oacceptabelt kort men Södertälje har ändå valt att svara inom angiven remisstid.	Trafikverket tackar för tillmötesgåendet.
	När det gäller det i remissen presenterade förslaget om förändrad vattenföring så har kommunen i egenskap av fastighetsägare av Farsta 1:2 och delägare i Brogårdet Torrläggingsföretag 1935 inget att erinra.	Trafikverket tackar för informationen.
Skävestiftelsen 2022-05-04	Tjänsteanteckning Trafikverket: Samtal fördes med kontaktperson för bevattningsanläggningen. Kontaktpersonen svarade på Trafikverkets frågor kring bevattningsanläggningen, bland annat var vattenuttaget sker.	Utifrån den lämnade informationen bedöms inte vattenuttaget på fastigheten påverkas av Ostlänkens åtgärder i Moraån.

8 Underlag

Underlag till samråd samt denna samrådsredogörelse om tillståndsansökan för vattenverksamhet längs Ostlänken, delsträckan Gerstabergr-Långsjön finns diarietörda hos Trafikverket under ärendenummer TRV 2019/65709.

Länkar till Trafikverkets hemsida där samrådsunderlagen ligger:

[Samrådsunderlag kompletterande samråd för vattenverksamhet: Utökat utredningsområde för grundvatten \(trafikverket.se\)](#)

[Samrådsunderlag kompletterande samråd för vattenverksamhet: Uttag av grundvatten för processvatten \(trafikverket.se\)](#)

[Samrådsunderlag: Kompletterande samråd avseende vattenverksamhet vid Ostlänkens passage över Moraån, Skillebyån och Kyrksjön, Södertälje kommun \(trafikverket.se\)](#)

9 Referenser

Trafikverket (2021) Samrådsredogörelse Ostlänken – Gerstabergr-Långsjön, Södertälje kommun, Stockholms län, 2021-09-27

Livsmedelsverkets gränsvärden för dricksvatten, LIVSFS 2022:12, [LIVSFS 2022:12 \(livsmedelsverket.se\)](#)

Sveriges geologiska undersöknings generella tröskelvärden, SGU-FS 2023:1, [sgu-fs-2023-1.pdf](#)

TRAFIKVERKET

Trafikverket, 172 90 Sundbyberg Besöksadress: Solna Strandväg 98
Telefon: 0771-921 921, Texttelefon: 010-123 50 00

www.trafikverket.se